

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredniška številka 18 v.

Reklamacije so pošiljne preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna peti-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

17. šte. v.

V Ljubljani, v soboto dne 27. februarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta šte. 20.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Resna nevarnost.

Mednarodni položaj se je poslabšal, o tem se ne da dvomiti. Nevarnost vojne je akutna, če pa izbruhne, ne more danes nihče uganiti, kako in kam se razširi. Doslej se pikata Avstrija in Srbija, druge države pa trdijo, da hočejo napeti vse moči za obranitev miru. Toda tisti hip, ko bi počila prva puška ob Drini, bi se lahko izpremenil ves položaj in lahko bi se zgodilo, da bi bila naenkrat vsa Evropa v ognju.

Težko je uganiti, če je v Srbiji še kaj resne volje za mir. Doslej se ne da utajiti, da je bilo tam skoraj samo čuvanje in čuditi bi se bilo, če ne bi vse ljudstvo verjelo, da je vojna res neizogibna in da Srbija lahko kaj doseže z njo. Odkar je Bosna anektirana, ne mine skoraj dan, da bi ne prišlo kako žuganje z one strani Save. Znani donkihotski govori nezrelega prestolonaslednika Jurja s svojo smešno bahavostjo, rožljajoče razprave v skupščini, demonstracije v Belemgradu, nabiranje in zapriganje prostovoljcev itd. ni moglo ostati brez vtiska na ljudske množice in telegrami, ki so jih srbski žurnalisti pošiljali vsem listom, ki so jih hoteli sprejemati, so naravnost hoteli razširiti mnenje, da zahteva ves srbski narod vojno.

V Avstriji je bilo nekaj časa spričo vseh teh norosti opazovati še precej pameti. Žrtve, ki jih je že zahteval abnormalni položaj, se bodo seveda še le spoznale. Vojaštvo v Bosni in Hercegovini je močno pomnoženo in tudi drugih priprav je izvršila vojna uprava dovolj. Za vojake pač ni življenje v Bosni, zlasti v sedanjem položaju, nagrada. Stroški vseh priprav bodo ljudstvu globoko posegli v njihov žep, posledice Aehrenthalove nerodnosti je pa industrija in z njo predvsem delavstvo že občutilo, pa se je bati, da jih bo še nekaj časa čutilo, tudi če se ohrani mir. Vendar je bilo videti, kakor bi se Avstrija zavedala svojega dostojanstva in prezirala vojno, ki ji ne more koristiti ne materialno, ne moralno.

Zadnji čas je pa tudi to drugače. Nervoznost narašča od dne do dne. Avstrija zdaj žuga Srbiji. Uradna glasila sicer dementirajo vesti o ultimatumu, o nameravani „kazenski ekspediciji“, o evropskem mandatu in o okupaciji Srbije, toda pol-oficijozne vesti v listih, ki so v zvezi z vlado in z njenimi deli, potrjujejo, kar zanikavajo oficijozne vesti. Na borzi so razglasili, da Avstrija ne namerava vojne, toda nabili so, da je položaj resen. Francija je nameravala z Nemčijo posredovati v Belemgradu in na Dunaju za mirno rešitev spora, toda Aehrenthal razglasa, da bi bila čast Avstrije ponižana vsled takega posredovanja. Avstrijska diplomacija povdarja z najkrepkejšim naglaskom, da nima Srbija nič drugega storiti, kakor takoj ustaviti

oboroževanje, da na kako odškodnino se misliti ne sme, če pa želi od Avstrije kakšne ugodnosti na gospodarskem polju, da jo mora poprositi.

Srbija odgovarja. Njene besede niso nič ponižne, kakor bi rad Aehrenthal, pač pa očitajo Avstriji, da se ona pripravlja na vojno in da kali mir. Srbija zahteva konferenco evropskih velevladi; postavlja se na stališče, da je prelomljen berlinski ugovor in da je vsled tega njena pravica, zahtevati odškodnino. Po srbskem nazoru bi morala Evropa soditi o aneksiji in Avstrija bi imela pričakati njeno sodbo.

Avstrijska diplomacija zavrača ogorčena take zahteve in pravi, da ni aneksija nikomur drugemu nič mar pa trka na svoj ugled. Pisanje časopisja in besede diplomatov so na obeh straneh od dne do dne ostrejšje. Novo ministrstvo v Srbiji je sestavljeno iz ljudi, ki ne veljajo za krotke in miroljubne. Vlada sama, zbrana iz različnih meščanskih strank, ki se sicer gledajo kakor psi in matke, se imenuje ministrstvo za varstvo srbskih interesov in to ime diši prav močno po orožju.

Ob vsem ropotu se pa ne more pozabiti na razliko avstrijske in srbske velikosti in njunih moči. Vojna bi naložila Avstriji velikanska bremena. Porabiti bi bilo treba neprimerno več moči kakor Srbiji, ki bi se branila na svoji zemlji. Toda če stoji sama Srbija proti Avstriji, je konec vendar nedvomen. V takem boju mora zmagati močnejši in to je Avstrija. Srbi sami vedo, da se ne morejo primerjati Japoncem in da jih vsa navdušenost ne bi rešila.

Bilo bi torej nerazumljivo, kako da more mala Srbija žugati, če ve, da bi vojna za njo lahko pomenila pogin. A prav v rešitvi te uganke tiči največja nevarnost. Srbija se zanaša na ruskega strica in je prepričana, da bi ji velika slovanska država pomagala, čim bi jo Avstrija napadla. Izvoljski je sicer v dumi glasno zatrdil, da nima Srbija pričakovati nobene pomoči od Rusije, toda srbski sovinitisti ne verjamejo, ker mislijo, da bi na Ruskem narod prisilil vlado, da pošlje vojsko proti Avstriji. V vseh korakih oficijelne Srbije je zato opazovati neko navihano taktiko; srbski hujskači ne začenjajo vojne, kriče pa tako, da bi le Avstrija lahko pričela. In tedaj bi srbska vlada zakričala, da je napadena, pa bi tako morda vendar pridobila Rusijo.

V resnici pa je zadnji rusko ravnanje sumljivo. Dočim se je že splošno smatralo, da je evropska konferenca pokopana, jo zdaj Rusija zopet zahteva, dasi je Aehrenthal izjavil, da bi se Avstrija udeležila le take konference, ki se sploh ne bi bavila z aneksijo. Nevarnost je tudi torej s te strani. Diplomacija Izvoljskega je neodkritosrčna in če pravi danes „da“, ne ve živ krst, če ne poreče že jutri „ne“. Vojna tudi za Rusijo ne bi bila igrača; saj se ni prebolela malega dela onih groznih posledic, ki jih je povzročila nesrečna vojna z Japonsko. A kdo vé, kakšni vplivi so v Rusiji ta čas merodajni in kdo pričakuje kakšne koristi od narodove škode. Čim bi se pa Rusija z orožjem vmešala, se je bati, da vzplamti grom vojne po vsej Evropi in da doživimo tisto strahovito svetovno klanje, ki ga slikajo zanešenjaki bestialnosti že leta in leta.

Avstrija ne more imeti v tem nevarnem položaju druge naloge, kakor da ohrani mirno kri. Od vojne s Srbijo ni pričakovati koristi v nobenem oziru. Zmaga bi bila draga, slavna pa ne. Prebivalstvo bi pa moralo izkusiti vse grozote, brez katerih ni vojne sploh, zlasti pa ne moderne vojne z novimi topovi, z repetirkami in s strojnimi pu-

škami. Tisoč in tisoč mladih ljudi, vstvarjenih za delo in za življenje, bi storilo zgodnjo smrt v strašnih mukah; še več bi se jih vrnilo pohabljenih za vse svoje dni. Stok vdov in sirot bi se razlegal tako glasno, da ga nobene fanfare vojaških godb ne bi prešumele in z gorko krvjo bi se mešale najbridkejše solze. Podivjanost v domovini bi sledila divjanju na bojnem polju in krščanstvo ljubezni bi se ironiziralo do sramote.

Gmota škoda pa se ne da oceniti. Srbija ne more plačati kakor Francija milijarde za vojno odškodnino. Industrija in poljedelstvo bi bilo tepeno za desetletja; v socialnem in gospodarskem razvoju zaostala Avstrija bi telebnila še za petdeset let nazaj.

Če ostane Avstrija mirna in hladokrvna, je rešeno vse. Močnemu ne more škodovati zabavljanje slabega; ugled velike države ne more trpeti, če se ne ozira na kričanje male. Ampak ker je položaj resen, je potrebno, da so z njim bavi ljudstvo. Ne deklamirati, temveč sklicati parlament je zdaj prva Bienertova naloga.

* * *

Novi srbski kabinet je sestavljen tako: predsedništvo naprednjak Novaković; zunanje zadeve staroradikalec dr. Milovanović; notranje zadeve staroradikalec Milosavljević; finance staroradikalec Protić; stavbe staroradikalec Pašić; pouk mladoradikalec Stojanović; trgovino mladoradikalec Prodanović; justico nacionalec Ribarac; vojna polkovnik Marinović.

Dosedanji srbski vojni minister Živković ni vstopil v novo ministrstvo, temveč zahteva aktivno poveljništvo v vojski.

Avstro-ogrski poslanik v Belemgradu grof Forgach je dobil osem dni dopusta ter se je odpeljal na Dunaj.

Veliki angleški, francoski in ruski časopisi so odpisali vojne poročevalce v Belgrad.

Srbski prostovoljci, katerih je baje 14.000, so dobili popolno vojno opremo.

Hrvatske razmere.

V Zagrebu, 20. svečana.

Večje ironije si v političnem življenju ni mogče misliti, kakor je „avtonomija“ Hrvatske in Slavonije. Z vso svojo samostalnostjo imamo absolutizem, kakršnega ni danes v vsej Evropi, tudi če ne izvajamo Rusije. Sabor imamo, ki je postavno izvoljen, ki se pa še niti konstituiral ni, ker se je slavnih ban Rauch prestrašil, da ga stavi pod obtožbo. Vlado imamo, ki nima večine v parlamentu, ne stranke v deželi. Davki se pobirajo, ki jih ni nihče dovolil. In zakone imamo, ki jih vlada zasmehuje in tepta s nogami.

Na Hrvatskem imamo zborovalno pravico, ki je v glavnih potezih enaka avstrijski. Oblast ima vzeti naznanila shodov na znanje; odkloniti sme to le tedaj, če bi bila zaradi shoda resna nevarnost za red in mir. Rauchovi vladi in njenim organom je pa zadnja briga, kaj je v zakonih. Če jim shod ni všeč, pa ga Rauchova policija prepove. Pretečeno nedeljo je sklicala socialno-demokratska stranka ljudski shod, da poroča o nadaljevanju boja za splošno in enako volilno pravico. Vlada policija ga je prepovedala, pa na prav enostaven način. Lani je namreč vladni komisar razpustil dva taka shoda brez vsakega razloga. Iz tega pa izvaja policija, da se je na takih shodih že mir kalil in za to letos ne dovoli drugega shoda! S socialno demokracijo se seveda policija ne bo

dolgo šalila na tak način. Njen načelnik je le pozabil, da je morala policija že dajati stranki zadoščenje za svoje grehe. Pa ga bodo že socialni demokratje tako spomnili na to, da ne bo mogel ostati gluha.

Zaradi boja za volilno pravico se je izdal tudi manifest, ki ga je socialno-demokratska stranka v tisoč in tisoč izvodih razširila po vsej deželi. Seveda je to strahovito pogrelo Raucha in njegove zandarje, pa so povsod vpriporili besen boj na letake in lepake. Da so prišli prepozno, ni nič čudnega. Ljudstvo je povsod čitalo manifest in zandari in pandurji niso mogli večinoma storiti nič drugega, kakor v potu svojega obraza spraskati plakate z voglov. Nekateri višji pandurji so se pa hoteli maščevati in med njimi se je najbolj odlikoval znani okrajni predstojnik na Sušaku, baron Zmajčič. Vlomil je z zandari v prostore delavskih organizacij, pa je razpusil — politično organizacijo. Mislil je tudi, da bo konfisciral kdove kakšno blagajno, ali obrisal se je pod nosom.

Naš največji škandal je znani «veleizdajniški» proces. Raucha pa ni dovolj, kar je doslej počel v tej stvari. Zanimivo je, da se boji javnosti na razpravi in sliši se, da so zato vse vstopnice v sodniško dvorano oddane uradnikom, tako da za druge ljudi sploh ne bo prostora. Pa še nekaj novega je izšla slavna vlada. Nekateri tiskarne v Zagrebu in po deželi so dobile «opomine», da se jim odvzame obrtna pravica, če bodo še tiskale reči, ki «podpirajo veleizdajniško strujo». Predzno je že, da se upajo oblasti govoriti o veleizdaji, kakor da je to dokazana stvar, še preden je sodnija izrekla sodbo. Še bolj predzno je pa, da označujejo Rauchovci vsako kritiko nezaslišane Accurtijeve obtožnice za novo «veleizdajstvo».

Rauch se tudi ne sramuje aranžirati, «atentate z bombami» na svojo palačo, ampak na tako neumen način, da opazi vsak otrok policijske prste. Skratka, ruska strahovlada se bo kmalu lahko kaj naučila od naše.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah **„Rdeči Prapor“**

Ruska šplonaža pred sodiščem.

Dalje.

Veliki proces proti sodrugu Hekerju v Krakovu se je zaključil šele v torek in sicer povsem nepričakovano: Enajst porotnikov je izreklo, da se obtožencu ni posrečil dokaz resnice in na podlagi tega pravoreka je sodišče obsodilo sodruga Hekerja na mesec zapora. Ta razsodba zopet dokazuje, da pred človeškim sodiščem ne odločuje vedno prava in čista resnica, nego pogostoma drugi razlogi, ki niso v nobeni zvezi z brezpregojno pravičnostjo. Kdor je pazno zasledoval razpravo vseh šest dni, ni mogel priti do drugega zaključka, kakor da je Bakajevo pričanje dokazalo resničnost „Naprzodove“ trditve in da je bilo Bakaju verjeti. Iz tega prepričanja pa se ne bi bila mogla poroditi drugačna sodba kakor oprostitev Hekerja. Vse je pa kazalo, da je tudi sodišče tega prepričanja. Zagovornik dr. Heski je namreč že proti koncu obravnave predlagal, naj se zasliši še Peterson, bivši načelnik varšavske „Ohrane“, da pove, če je bila Borowska pri njem. Sodišče se je posvetovalo o predlogu, pa ga je odklonilo z utemeljitvijo, da je vse, o čemer bi mogel izpovedati Peterson, že dovolj utrjeno z Bakajevo izpovedbo. To se pravi: Da je bila Borowska pri Petersonu, je že dognano. Kajti če sodišče ne bi bilo verjelo tega, bi bilo moralo dalje iskati resnico, katero hrani Peterson.

Toda tudi vedenje porotnikov tekom razprave je bilo tako, da ne bi bil nihče pričakoval obsodbe. Porotniki niso nemi sedeli na svojih sedežih, temveč so prav pogostoma z vprašanji posegali v razpravo in izražali večkrat želje glede na zaslišavanje prič; vprašanja pa so kazala vse prej kakor vero v Borovskino nedolžnost.

Končno pa so vendar obsodili sodruga Hekerja. To bi bila psihologična uganka, če ne bi bilo dvojnega ključa, ki odpira vrata te skrivnosti. Načelnik porotnikov je bil izdajatelj konservativnega lista „Czas“, ki je v mnogih člankih napadal Bakaja in branil Azeva; drugo pa je storila špekulacija Borovskega zastopnika dr. Lewickega na sentimentalnost porotnikov, katerim je pihal na dušo, da imajo pred seboj slabo ženo.

Proti obsodbi je vložena ničnostna pritožba. Svoje velike vrednosti pa ne izgubi ta proces, ne glede na to, kako se je formalno zaključil. Njegova važnost izvira iz presenetljivih razkritij ruskih razmer, o katerih se je pač že mnogo slišalo, nikdar pa še ne tako prepričevalno kakor na tej razpravi. Zato je tok razprave zanimiv tudi po končani pravdi in zato podajamo važnejše momente v nadaljevanju zadnjega poročila.

Drugi dan.

Nadaljuje se zaslišavanje Burceva.

Dr. Lewicki ga vpraša, zakaj je nagovoril Bakaja, da je izstopil iz „Ohrane“, kjer bi bil lahko koristil revolucionarjem.

Burcev: Revolucionarec sem, a ne bojujem se z umazanimi sredstvi. Ko sem se prepričal, da zasluži Bakaj zaupanje, sem ga nagovoril, naj izstopi iz „Ohrane“, ki se poslužuje umazanih sredstev.

Dr. Lewicki: Ali Vam je znano, da je bil Bakaj revolucionar, preden je vstopil v „Ohrano“?

Burcev: Stvar mi je natančno znana; bavil sem se z njo tri leta. Bakajevo življenje se deli v dva dela; prvi spada v dobo, ko je bil pri „Ohrani“. Ta je bil grozen in ne odobravam ga. Drugi oddelek, o katerem sem se natančno prepričal, pokazuje, da zasluži popolno zaupanje.

Predsednik: Zakaj je bil Bakaj obsojen, ko je izstopil iz „Ohrane“?

Burcev: Po mojem mnenju za nič. Policiji je bil neprijeten, ker je imel preveč materiala v rokah. Bil je brez sodbe administrativno pregnan. Najprej bi bil moral iti v neko vas čisto na severu; potem je prišel v neki bližji kraj. Na poti je obolel, jaz pa sem mu poslal človeka, ki mu je pomagal, da je zbežal. Od ostalih uradnikov pri tajni policiji se je razlikoval, ker pod njim ni bilo grozovlade.

Dr. Lewicki: Kako to, da je policija, ki je na Ruskem vsemogoča, Bakaja, ki jo je izdal, tako milo kaznovala?

Burcev: Zdi se mi, da ni lahka kazen, če sedi človek sedem mesecev v petropavlovski trdnjavi in ga potem na tri leta preženejo skoraj na severni tečaj. Če bi bil Bakaj šel tja, bi bilo to toliko kolikor smrt.

Obtoženec Heker: Ali je Bakaj edini dajal revolucionarjem vesti?

Burcev: Bilo jih je več. Ampak njegove vesti so bile najvažnejše.

Heker: Kaj se je zgodilo z drugimi?

Burcev: Eden je v Sibiriji, drugi sedi v trdnjavi.

Dr. Hesky: Ali Vam je znano, da služijo celo ženske iz najvišjih krogov tajni policiji?

Burcev: Da. Nekateri store to iz gmočnih razlogov kakor knežinja Svatoplomirska, druge pa iz veselja do pustolovščine.

Janina Borowska

zaslišana kot priča, pripoveduje, da študira medicino. Leta 1903 se je v Levovem omožila, leta 1904 je prišla v Krakov. Leta 1905 je šla v bolnišnico, kjer je porodila, potem je pa tam ostala, da se izuči za babico. Otrok je umrl.

Predsednik: Ali ste se iz Krakova kdaj peljali v kraljevino Poljsko?

Borowska: Da, v Varšavo, kamor sem nesla revolucionarne spise. Nisem bila v nobeni stranki. Socialistinja nisem. V Krakovu so me hoteli vodje socialistov pridobiti, pa me niso prepričali.

Predsednik: Kolikokrat ste se peljali v Varšavo?

Borowska: Natančno ne morem povedati. Trikrat ali štirikrat. Prvič je bilo to meseca junija ali avgusta 1905. Pregovoril me je dr. Bobrowski.

Predsednik: Ali ste vedeli, da je dr. Bobrowski socialist?

Borowska: Da.

Predsednik: Kako se je vjemalo z Vašim političnim prepričanjem, da ste stopili z njim v dotiko?

Borowska: Smatrala sem ga za človeka.

Predsednik: Bakaj pravi, da Vas je videl koncem maja ali začetkom junija 1905 v Varšavi pri Petersonu.

Borowska: To je obrekovanje.

Predsednik: Ali je res, da ste bili pri tajni policiji in da ste ji ponudili svojo službo?

Borowska: Nikdar ne!

Dr. Hesky: Neka priča bo dokazala, da ste bili še meseca svečana 1906 v Varšavi in da ste si od nje izposodili klobuk in šal.

Borowska: To ni res.

Dr. Hesky: Če Vam pa dokažemo, da ste bili takrat pri Chodorowski v Varšavi — ali priznate tedaj, da se niste peljali po nalogu socialistov, temveč na svojo roko?

Borowska: Če bi se to dokazalo, bi se bila peljala na svojo roko... (Po daljšem premišljevanju pravi:) Chodorowski sem obiskala v jeseni 1905 in takrat sem si izposodila klobuk, ker sem se hotela vrniti drugače oblečena čez mejo.

Dr. Hesky: Bakaj pravi, da Vas je večkrat videl v Varšavi.

Borowska: Ne morem reči drugega, kakor da to ni res.

Dr. Hesky: Ali mislite, da je bila druga oseba, ki jo je Bakaj imel za Vas?

Borowska: Če je bila to druga oseba in katera, mi nič ni mar.

Dr. Hesky: Ali ste pripovedovali dr. Bobrowskemu, da je Vaš ženin anarhist na Ruskem?

Borowska: Tega nisem mogla reči in nisem rekla.

Dr. Hesky: Bakaj je navedel celo posameznosti o Vašem obisku pri Petersonu. Pripovedovali ste tam, da slabo živite s svojim možem in da ljubite nekega profesorja, ki Vam pa ne vrača ljubezen. Pred tremi leti je pripovedoval Burcevu te podrobnosti. Tako važna oseba niste,

da bi se bilo že pred tremi leti spletkarilo proti Vam.

Porotnik: Ko ste bili pri Hekerju, ste mu v obupu rekli: Storila sem zločin.

Borowska: Bila sem zelo razburjena, a šlo je za privatne reči.

Dr. Hesky predlaga, da se Borowska konfrontira z Bakajem. Predsednik meni, da to ni važno, porotniki pa žele, da se zgodi. Pokliče se tedaj Bakaj.

Z oči v oči.

Bakaj vstopi, srepo pogleda Borovsko in pravi: S čisto vestjo, spričo tega velikega zbora izjavljam, da je gospa Janina Borowska tista oseba, ki sem jo koncem maja ali začetkom junija 1905 in pozneje meseca septembra videl pri Petersonu.

Predsednik: Ali se ne morete motiti?

Bakaj: Ni mogoče, da bi se motil. Gospo Borovsko sem videl dvakrat. Izvrsten spomin imam. Nič ne sovražim gospe Borowske. Mojo izjavo narokuje ljubezen do resnice in vso moralno odgovornost prevzamem, če bi se motil. Z vso gotovostjo lahko vzdržujem svojo izjavo.

Borowska (po dolgem molku): Na to ne morem nič odgovoriti. (Zopet molk.) Še pogledal me ni in zdi se mu menda sploh nepotrebno, da bi me pogledal.

Predsednik: Ali laže Bakaj?

Borowska: Bakaj ne govori resnice.

Porotnik (Bakaju): Ali ste takoj, ko ste vstopili v sobo za priče, spoznali Borovsko, ali pa Vam jo je kdo pokazal?

Bakaj: Takoj, ko sem jo videl, sem jo spoznal.

Dr. Lewicki predlaga, naj se odloži razprava, spisi pa naj se odstopijo državnemu pravdnistvu, da uvede proti Borowski in proti Bakaju preiskavo zaradi krive prisega, ker eden ali drugi ne govori resnice.

Dr. Hesky pobija predlog, ki bi le zavlekel preiskavo. Saj je ta razprava zato, da se izkaže resnica.

Sodišče sklene odkloniti predlog; dr. Lewicki ima itak pravico, da napravi ovadbo državnemu pravdnistvu, sodišče pa nima povoda, da bi direktno odstopalo spise.

Porotnik: Revolucionarna stranka ima malo sredstev in mora varčevati. Zakaj ste se torej vselej peljali v Varšavo, ko bi bilo zadostovalo, če bi se bili peljali do Czenstochova ali do granice?

Borowska: Štirikrat sem dobila nalog, odpeljati se v Varšavo.

Dr. Hesky: Ta nalog ste dobili samo dvakrat.

Dr. Marian Borowski,

soprogo tožiteljice, je izpovedal večinoma znane, manj važne reči. Dejal je, da bi dal glavo za nedolžnost svoje žene.

Tretji dan.

Nadaljuje se zaslišanje Borovskega, v katero posega tudi več porotnikov.

Dr. Hesky: Bakaj je Burcevu že pred tremi leti povedal podrobnosti o posetu Vaše soproge pri Petersonu, ki niso bile znane socialistični stranki. Odkod naj bi jih bil vedel Bakaj?

Dr. Borowski: Tega ne vem.

Dr. Hesky pokaže spis, ki ga je bil Bakaj pred tremi leti izročil Burcevu. Tam so omenjene posameznosti.

Tožiteljico vpraša dr. Hesky: Ali je res, da ste Petersonu enkrat naznanili neko učiteljico, pri kateri je bila potem hišna preiskava?

Borowska: Ne poznam nobene učiteljice.

Zasliši se pisatelj

Ljudevit Kulczycki,

ki piše knjigo o zgodovini ruske revolucije. Pri Burcevu v Parizu se je seznanil z Bakajem in se je prepričal, da je verjeti njegovim dokumentom.

Dr. Hesky: Ali mislite, da so Bakaju iz Krakova vdihnili, naj tako govori?

Kulczycki: Kdo? Komu naj bi koristilo?

Dr. Hesky: Ali bi Bakaj povedal, če bi se zmotil o Borowski?

Kulczycki: Gotovo. Ne smatram ga za fantasta.

Dr. Hesky: Ali potrebuje ruska tajna policija informacij iz Galicije? Ali imajo agentje naloge, takoj izdajati vse, ali pa dajati poročila?

Kulczycki: Za rusko vlado je pred vsem važno, da dobi poročila, da ve, kateri Rusi se vračajo v domovino in kje prihajajo čez mejo. Njen zistem je ta, da čaka do zadnjega in da jih potem čim več naenkrat vjame. Včasih se opeče in pride prepozno. Enkrat se je gubernatorju naznanilo, da pripravlja Geržun atentat proti Bogdanoviču.

Policija je čakala, v tem pa je Geržun že izvršil atentat.

Sledeča priča je

dr. Bronislav Kulakovski,

ki je bil od leta 1901 do 1907 odvetnik v Varšavi.

Predsednik: Ali ste se udeleževali političnih procesov?

Kulakovski: Kot zagovornik.

Predsednik: Ali ste prihajali v dotiko z uradniki «Ohrane».

Kulakowski: Da. Te uradnike so rabili za priče in za zapisnike. Obdolženca pri vojaem sodišču je najprej zaslišaval preiskovalni sodnik. Če ni takoj priznal, se mu je priznanje izsililo z mučenjem. Potem so ga odpeljali k «Ohrani», kjer so uradniki napravili zapisnik o priznanju, na to so ga zopet izročili vojnemu sodišču. Če se obtoženec ni imel več bati mučenja, je navadno preklkal izsiljeno priznanje. Tedaj se je pa poklical uradnik «Ohrane», ki je protokoliral priznanje, za pričo. Bakaj je bil dvakrat ali trikrat zaslišan kot zapisnikar. Pri poznejših poljskih sodiščih sploh niso zaslišavali priče, ker je Skalon izdal geslo: «Prič ni treba». Sodba se je navadno na Skalonove povelje že prej zapisala na akte. Večkrat se mi je posrečilo dokazati, da so mučili ljudi.

Predsednik: Kakšno sodbo ste si napravili o Bakaju?

Kulakowski: Reči moram, da se je razlikoval od drugih uradnikov. Nikoli ni barval, izjavljaj in protokoliral je le to, ker so izpovedovali obtoženci. Bakaj je bil zato nevaren, ker se ni lagal. Imenik vohunov v «Rdeči Zastavi» sem videl, pa sem tam našel imena provokaterjev, s katerimi sem sam imel opraviti. Tak vohun je bil Samsowski, ki je bil z dvojico drugih pri vojnem sodišču obsojen zaradi upora z orožjem. Vsi trije so bili obsojeni na smrt. Samsowski je prišel k sodišču z uradniško čepico na glavi. Ko je bila sodba izrečena, ne je enostavno odslavlil od sodnikov in se je odpeljal. Vsakemu drugemu je kratkoma nemogoče, zapustiti trdnjavo brez dovoljenja sodnikov. Drugi dan je bil Samsowski zopet za pričo pred sodiščem.

Dr. Hesky: Ali so se večkrat izrekle smrtne obsodbe na tak način.

Kulakowski: Pogostoma. Neki provokater Charewicz je bil na ta način petkrat, drug vohun šestkrat obsojen na smrt. Oba sta potem še večkrat prišla za pričo in sta podpisavala spise «Ohrane».

Dr. Hesky: Kako je bilo z dr. Dunin-Borkowskim, ki je v imeniku «Rdeče Zastave» imenovan kot vohun?

Kulakowski: Dr. Dunin-Borkowski je bil v Varšavi zaprt. Rekl so mu, naj vstopi v «Ohrano», pa bo prost; sploh je bila navada, obtožencem pred vojnim sodiščem predlagati vstop v «Ohrano».

Dr. Hesky: Ali vam je znano, da je bilo v Varšavi 17 mladih ljudi brez obravnave ustreljenih?

Kulakowski: Bil sem zagovornik teh mladih ljudi. Mučili so jih, potem so jih pa kar ustrelili, ker je bil Skalon napravil na spisih opazko: «Vse ustreliti». Častnik, ki je bil pri eksekuciji, mi je pripovedoval strašne podrobnosti. Eden nesrečnežev je bil šele 15 let star; preden je bil ustreljen, je s solzami klical: Moja mati! Moja mati!

Dr. Hesky: Ali je tudi Bakaj mučil ljudi?

Kulakowski: Ne. Bakaj ni nič vedel o njih. Mučili so ljudi v Grünovem tajnem kabinetu.

Druge priče izpovedujejo deloma že znane, deloma manj važne reči. Konec pril.

Zaupniki, ki so dobivali po več iztisov žepnega koledarja, so naprošeni, da vsaj do konca meseca februarja odračunajo.

Politični odsevi.

Državni zbor bo po najnovejših vestih sklican dne 10. marca.

Hrvatski klerikalci se Rauchovcem vedno bolj bližajo in čedalje bolj jasno je, da so pripravljeni storiti vse, da bi razdžali omrženo jim koalicio. Zadnje čase so prišli na misel ustanoviti katoliški centum, ki bi naj bil protiteža proti svobodomiselnemu gibanju. Frankovci in klerikalci naj bi bili pa le Rauchova parlamentarna skupina.

Srbi na Hrvatskem in Ogrskem imajo svojo cerkveno avtonomijo s posebnim kongresom in cerkvenim odborom. V petek je bila deputacija tega odbora pri ogrskem ministrskem predsedniku in mu je izročila spomenico za cesarja, v kateri se ostro protestira proti preganjanju Srbov na Hrvatskem in zlasti proti trditvi v zaani obtožnici, da srbska cerkev razširja veleizdajniško propagando. Deputacija je vodil patriarh Lucian Bogdanović, ki je prosil Wekerla, naj čimprej izroči spomenico cesarju. V svojem nagovoru je dejal, da spomenica neče vplivati na sodbo sodišča, ampak da ima odbor nalogo, varovati avtonomijo srbske cerkve. Wekerle je obljubil, da predloži spomenico v najkrajšem času cesarju.

O razmerah s Srbijo je izšla v budimpeštanskem «Magyar Hirlapu» sledeča oficiozna izjava: «Srbija sili monarhijo s svojim vedenjem, da more imeti stalno pripravljeno vojaštvo. S tem moti Srbija evropski mir. Če pozovemo Srbe z vso resnobo, naj odstranijo to nevarnost, ravnamo le v zmislu večine evropskih držav. Nobena država ne bi mogla storiti napram Srbiji kaj drugega, kakor zahtevati, da ohrani mir. Tako bi Srbija ostala

osamljena in bi morala končati politiko megalo-manije. Če torej izkušamo, pojasniti to vprašanje napram Srbiji, ne izživamo vojne, temveč se ji želimo izogniti. Nobena vevlast ne bi trpela takih provokacij, ki morajo prejalisej provzročiti odločitev z orožjem. Danes je še mogoče, da se Srbija iztrezni z resno besedo, če se združi beseda ostalih vevlesil z našo.

Velimirovičev ministrovstvo je podalo demisijo. Poroča se, da bo kralj Peter od novega ministstva zahteval, da takoj odpošlje zunanjim vladam izjavo, ki naj pojasni, da vsote, dovoljene za vojaštvo, nimajo vojnih namenov, ampak da so le potrebne za ureditev silno zanemarjenih razmer v srbski armadi.

Prestolonaslednik Jurij je še vedno tako otročje bojevit, kakor je bil doslej. V sredo je sprejel „v avdijenci“ predsednika odbora za narodno brambo Nušića in načelnika prostovoljnih zborov polkovnika Miškovića ter jima je naložil, naj naznani vsem prostovoljcem sledeče: Prestolonaslednik je čvrsto namenjen, da ne gre na vojno kot častnik redne armade, temveč kot načelnik kakšnega prostovoljnega oddelka. Ta namen bo izvršil kljub težavam, ki mu jih dela oče. Njegov ideal je „Legija mrtvih“ in najsrečnejši bi bil, če bi stal njej na čelu.

Jurij je tudi kazal nekakšno brzojavko ruskega generala Čerepa Spiridovića, da je baje odšlo prvih 300 ruskih častnikov v Srbijo.

General Živković, ki je začetkoma odklanjal listnico, je vendar zopet postal vojni minister. Njega smatrajo med srbskimi višjimi častniki za najodločnejšega zagovornika vojne, njegovo ponovno imenovanje je torej nevarno znamenje. Živković je bil tudi v zadnjem kabinetu vojni minister in je demisioniral, ker skupština ni dovolila 34 milijonov dinarjev izrednega vojaškega kredita. Zdaj je seveda to dovoljenje zagotovljeno.

Ruski vladni glasovi trdijo, da ima Rusija najtrdnjšo voljo ohraniti mir.

Srbski ministrski predsednik Novaković in minister za zunanje zadeve dr. Milovanović sta izdelala že večkrat napovedano spomenico, ki naj bi se odposlala vevlesilam. Kralj Peter je pa izrekel željo, da bi se s spomenico vred odposlalo tudi naznanilo, da nima sedanje oboroževanje srbske armade nobene vojne osti proti Avstro-Ogrski. Novaković in Milovanović sta sprejela kraljevo željo in tako se odpošlje s spomenico tudi to naznanilo.

Vsi večji francoski časopisi pišejo, da je treba Srbiji dopovedati, naj bo pametna. „Temps“ zagovarja skupen diplomatičen nastop vevlesil v Belemgradu in pravi, da tak korak ne bi bil v namproju z rusko-francosko zvezo. „Rusija“ piše — „je sama leta 1876 pritrdila okupaciji Bosne in Hercegovine. Zdaj ne gre za razkosanje ali zmanjšanje Srbije. Dovolj je, če se Srbom dopove, da niso izgubili nikakšnega zemljišča in da zato tudi nimajo pravice, zahtevati kakšno zemljiško odškodnino, katere jim sploh nihče ni obljubil, tudi Rusija ne. Če bi se pustili Srbi v samoprevari, da se lahko povečajo na račun Avstro-Ogrske ali Turčije, bi se vrgli le v katastrofo in Evropa z njimi.“

Pariški «Radical» piše: „Srbi morajo vedeti, da Evropa zaradi njih ne bo raznetila vojne. V Belemgradu se jim mora dati razumeti, da nimajo računati na nobeno podporo.“

«Republique Française» pravi: „Če je še Evropa, se morajo porabiti vsa sredstva, da se vkrote zbesneli v Belemgradu in na Cetinju. Nekateri balkanski narodi zlorablajo že predolgo potrpežljivost Evrope.“

Ruski car je sklenil, sprejeti bolgarskega kralja Ferdinanda, ki pride v Peterburg, s kraljevskimi častmi. Obenem se je poročalo, da bodo tudi druge države priznale Ferdinandovo kraljestvo in neodvisnost Bolgarske. Na Turskem so bili zaradi tega zelo razburjeni. Zdaj razglašajo Francija, Anglija in Italija, da ne priznajo kralja, dokler ne uredi Bolgarska svojih razmer s Turčijo. Ruska vlada je pa dala izjavo, da se izvrši kraljevski sprejem Ferdinanda le iz uljudnosti.

Domače vesti.

Aritmetika «Slovenskega Naroda» ima pravila, ki nasprotujejo vsemu, kar je znanega o računskih zakonih. Tu se izpreminjajo vsi pojmi; pozitivno je pri „Narodu“ negativno, minus je plus; 1400 nasprotnikov je 400, 200 liberalcev je pa 2000. Čudovite rezultate dobiva s svojo matematično metodo v svojem superlativnem poročilu o plesu tiste komične čete, ki se imenuje „N. D. O.“ Liberalno glasilo je našlelo na tem plesu kar 1200 oseb in misli, da s tem kaj dokazuje. Dimenzije „Narodnega Doma“ so znane tudi nam, pa če ne bi imeli nobenih natančnejših poročil o tem plesu, bi vedeli, da je „Narod“ parkrat multipliciral. Zakaj če je samo v gorenjih prostorih 1200 oseb, se ni moči ganiti; na zizibambulskem plesu je pa bilo toliko „lufta“, da niso prišle nobene kurje oči v nevarnost. To si je lahko predstaviti, če se ve, da je plesalo prvo četvorko — 60 parov. V primeri s tem „balom“, je bila na plesu tobačnega delavstva prava stiska.

Toda vse to nam ne bi bilo nič mar, ker se z veseliciami prav nič ne dokazuje in ker privoščimo vsakomur toliko in take zabave, kolikor in kakršne zmore; ne bi nam bilo nič mar, če ne bi rabil dični „Narod“ tudi te prilike, da se zale-tava v socialno demokracijo, češ, proti veselici so strastno agitirali socialni demokratje. Povedati je torej treba, da je „Narodova“ trditev kratko-malo smešna. Socialni demokratje se niso prav nič brigali za to plesarijo in imajo sploh važnejšega dela, kakor bi bila taka agitacija. Povsem brez namena seveda ni to neslano namigavanje. Na plesu je bilo vendar tudi nekaj ljudi, ki niso pod Ribnikarjevo komando, pa so opazili, da se na plesni komediji vendar niso izpolnili velikanski upi aranžerjev. Plakati so bili veliki kakor rjuhe, čoln „N. D. O.“ se je vozil ves teden po Ljub-ljanici, vabila in vstopnice so se vsiljevale po vsem mestu, fehtalo se je od hiše do hiše. In če je bil vspeh končno prav, prav srednje vrste, je naj-enostavnejše, pripisati to protigataciji socialnih demokratov. Ej, kako bi si liberalni včas po-magali, če ne bi bilo socialnih demokratov?

Odkritost v politiki smatra naša libe-ralna stranka za pomanjkanje talenta. Zato menda misli, da mora modra politika biti hinavska. To se opazi, če se primerja njena splošna taktika proti socialni demokraciji in navadna pisava njene-ga glasila s posameznimi članki in noticami, ki jih objavlja od slučaja do slučaja. V ponedel-jek je začel „Sl. N.“ priobčevati najbrže daljši ciklus člankov pod zaglavjem „Socializem v te-oriji in praksi“. Na piko si je vzel klerikalno stranko in drja. Kreka ter skuša dokazati, da agitira „S. L. S.“ v teoriji s socializmom, a da je v praksi do kosti protisocialistična. To je res-nično in nam ni novo, zakaj neštetokrat smo to sami dokazovali. Ampak če prečitamo članek na-tančnejše, najdemo v njem nekatera mesta, ki nas res zanimajo. Člankar pravi:

„Odkar so opešale stare liberalne stranke, oziroma se razcepile v razne struje, nimajo stranke, ki opirajo svojo moč na cerk-veno avtoriteto, hujših in bolj nevarnih na-sprotnikov od socialnih demokratov.“

To je vendar zanimivo citati v „Slov. Na-rodu“, ki trdi leta in leta, da mu je boj proti klerikalizmu glavni namen, da nima večje skrbi, kakor izmišljati si, kako bi bolj škodoval tistim socialnim demokratom, ki so po njegovem priznanju najbolj nevarni klerikalizmu.

Dalje pravi „Narodov“ članek:

„Ko je prodrlo načelo splošne volilne pra-vice za državni zbor, bilo je očitno, da je ne-izogibno demokratiziranje volilnih redov za de-želne zборе. Smoter tega demokratiziranja je omogočiti delavstvu, ki v kurijah ne pride do glasu, zastopstvo in udele-žitev pri deželnem gospodarstvu... Ali kaj je imelo delavstvo od tega? Kakšen je bil socializem slovenske ljudske stranke v de-janju? Tak, da delavstvo ni dobilo nobe-nega mandata. Volilni okraj pri vseh 10 man-datih sestavili so se tako, da delavstvo ne more prodrati v nobenem in da obvladajo vse kurialni volilci.“

„Narodov“ člankar se je le toliko zmotil, da je vseh 11 okrajev — namreč tudi ljubljanski — tako sestavljenih. Levite, ki jih čita klerikalni stranki, so gotovo opravičene. Toda spominjamo se nekoliko. Lani se je fabricirala ta tamozna volilna reforma. A takrat je bil „Rdeči Prapor“ edini list, ki je protestiral proti političnemu oro-panju delavskega ljudstva in socialna demokracija je bila edina stranka, ki se je bojevala proti fa-rizejski reformi. „Slovenski Narod“ pa takrat ni imel besedice, podobne sedanjemu članku, in li-beralna stranka je sokriva tiste reforme, katero zdaj tako ostro obsoja. Kaj namerava „Narod“ s svojimi članki, se lahko ugane. Ampak tako lahko ne bo dosegel svojega cilja, kakor misli. Klerikalna stranka je protiljudska, nesocialna, egoistična do kosti; vse to vemo brez „Narodo-vega“ dokazovanja. Toda liberalna stranka ni nič boljša, pa če bi „Narod“ objavil sto člankov o teoretičnem in praktičnem socializmu.

Kranjsko deželno gledališče ponnja deželni odbor ljubljanski občini, ki je imela zadevo prete-čeni teden na seji občinskega sveta, pa jo je še odstavila z dnevnega reda. „Slovenec“, ki je zdaj nekako službeno glasilo deželnega odbora, je zelo hud zaradi tega in pripoveduje, da je deželni od-bor že urgiral rešitev in da se taki urgenci pred-postavljene oblasti navadno pravi „nos“. „Slovenec“ se je v tej stvari nekoliko vrezal, zakaj tam, kjer gre za kupčijo, ne more biti govora o „nosovih“, ki bi jih mogla dajati prizadeta stranka. To nas sicer ne skrbi. Pač pa nas zanima stvar sama in reči moramo, da je občinski svet, za katerega sicer nimamo navadno razloga, lomiti kopje, storl prav, da se ni preneglil. Po našem prepričanju sploh občinski svet ne bi bil smel storiti nič dru-zega, kakor prav to, da je odložil rešitev. Nikjer na svetu se taka vprašanja rešujejo kar čez noč in brez vsakega sodelovanja javnosti, temveč po-vsod se omogoča prej javna diskuzija, iz katere končno odločujoči faktorji lahko zajemajo argu-mente pro in contra. Obžalovati je, da se sploh ponudba deželnega odbora ni predložila javnosti, da bi se vedelo, kaj pravzaprav deželni odbor po-

nuja in kaj zahteva. Na vsak način pa mora mestna občina prav temeljito presoditi vse razmere, predno sklene kaj odločilnega. Zdi se nam, da ima klerikalna večina deželnega zbora pravzaprav le namen, iznebiti se skrbi za gledališče. To pa ne more biti zadosten povod za mestno občino, da bi prevzela poslopje, ki je tako korenito pokvarjeno, kakor ljubljansko gledališče. Diletantizem, s katerim se je zgradil ta dom, se že danes krvavo masčuje nad slovensko dramatično umetnostjo, ki se nikdar ne bo mogla razvijati v tej baraki. Po eni strani je oder primeren za večjo diletantovsko družbo, ne pa za predstave, ki se smejo po pravici zahtevati od prvega in pravzaprav še vedno edinega slovenskega gledališča; stranski prostori za vaje, pisarne, garderobe itd. so absolutno nezadostni. Po drugi strani pa ne bo v tej koči nikdar ljudske umetnosti, ker ni v njej prostora za ljudstvo. Tisti kurnik, ki se imenuje galerija, izživa neprenehoma na satiro. Rentirati se bo moglo slovensko gledališče v Ljubljani le tedaj, če bodo množice obiskovale njegove predstave; zakaj z zvišanjem vstopnin se ne opravi mnogo. Za ljudstvo pa ni prostora in tako se gledališče nikdar ne bo rešilo iz tega vrtinca, dokler bo obsojeno, da more vegetirati v sedanjih barakih. Bila bi torej ne mala neumnost, če bi občina menila, da bi sprejela predloge deželnega odbora samo zato, ker jih je podal deželni odbor in ker jih urgira. Mi želimo, da bi se v Ljubljani razvila resnična umetnost in da bi je bilo deležno ljudstvo, ampak predlog deželnega odbora, kolikor je znan, ne kaže poti do tega cilja.

Vseučiliški odsek, kakor ga je sklenil kranjski deželni odbor, bo sestavljen iz sledečih članov: deželnega glavarja, dveh zastopnikov dež. odbora, zapana ljubljanskega, dveh zastopnikov ljubljanskega občinskega zastopa, starih kranjskih državnih poslancev, treh zastopnikov bogoslovnega učilišča ljubljanskega, po dveh zastopnikov «Slovenske Matice», «Pravnika» in «Leonove družbe» in enega zastopnika srednješolskih učiteljev. Za svoja zastopnika je imenoval deželni odbor prof. Jarca in dr. Lampeta, za zastopnika srednješolskih profesorjev pa prof. dr. Zmavca. Klerikalcev torej ne bo premalo. Lepe znanosti je pričakovati na zavodu, ki ga ustanovi tak odsek!

Riemanjako vprašanje rešeno? «Hrv. Korrespondenca» piše, da se je doseglo v riemanjskem vprašanju sporazum med pristojnimi oblastmi in da je smatrati riemanjsko vprašanje za rešeno. Sporazum temelji na teh-le načelih: Za Riemanje in Log se nemudoma ustanovi samostojna župnija. H kongrui letnih 1400 kron prispeva cerkev 415 K, ostane trpi verski zaklad; župljanov ne zadene nikakršno breme. Župljani si bodo župnika volili «in vicina». Občina (cerkvena?) postane župni patron z vsemi pravicami in dolžnostmi za bodočnost. Za popravo cerkve in župnišča potrebnih 10.000 kron plača verski zaklad. Cerkevni obred je latinski. Na podlagi tega načela bo ordinarij (skof) v stališčih dotičnih predpisov rimske kurije uredil rabo slovensčine v cerkvi. Torej — tresla se je gora, rodila se miška!

Sodrug Gasparija, predsednika pol. odbora jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu, smatrajo narodnjaki za poštenega, pa se čudijo, da more sedeti skupaj z nami «podlimi obrekovalci» pri eni in isti mizi. Niti tukaj ni zadel «Narod» pravo. Sodr. Gaspari je preveč resen, da bi sibo, s katero ga vedno tepe, poljubil zaradi tega, ker ga kdo nekoliko pogladi. Ampak ko se bodo narodnjaki prepirali, da je sodr. Gaspari ravno tako prepričan in odločen socialist kakor mi, potem bo njegova poštenost koj izginila. Kajne, narodna gospoda? Veliko mislite, pa vse napačno.

Ljubljanski sodrug, ki imajo 101. šte. «Rdečega Praporja» (posebna izdaja), so naprošeni, da jo pošljejo ali prinesejo upravništvu našega lista.

Zaradi Marijine družbe sta se sprla v Ptuj katehet na okol. soli p. Sedivi in župnik p. Vauptič. Sedivi se je namreč na domači konferenci vpil temu, da bi šolske deklice pristopale Marijinim družbam, čes, da to po § 78 s. v. ni dovoljeno in da so omenjene družbe za odrasla dekleta. V tem smislu je tudi solarice posvaril. Nato ga je župnik p. Vauptič odstavil od poučevanja veronauka. Sedivi je vsled tega zapustil samostan in stanoval nekaj časa zunaj v gostini, sedaj pa je naznanil svoj izstop iz minoritakega reda in je odšel na Češko, da tam deluje kot navaden duhovnik.

Poljudna predavanja o jetiki. Eca najvažnejših nalog «deželnega pomožnega društva za boje na pljučih» je, da neprestano probuja ljudstvo in ga poučuje o varnostnih napravah proti jetiki. Predsedstvo deželnega pomožnega društva usoja se torej opozarjati strokovne delavske organizacije in razna društva, da so funkcijonarji deželnega pomožnega društva za boje na pljučih vedno radi pripravljeni, predavati o jetiki in o raznih vprašanjih, ki so s to ljudsko kugo v zvezi. Ker daljši, nalašč v ta namen pripravljeni govor, nikdar ne vpliva tako živo, kakor krajša poljudna izvajanja, ki jih narekuje lastna izkušnja, bilo bi najbolje, taka predavanja združiti z drugimi društvenimi prireditvami. Na ta način dalo bi se z vrsto krajših predavanj obdelati vse važne točke, na pr. boj proti jetiki v rodbini, varstvo otrok, varnostne naprave v tovarnah in obrtovišcih, jetika in naše socialno zakonodajstvo itd. Društva, ki žele taka predavanja, blagovoli-

naj se pismeno obrniti na predsedstvo «deželnega pomožnega društva za boje na pljučih».

Brezplačna mesta v moraki kopeli v Gradaču. «Deželno pomožno društvo za boje na pljučih» razpisuje za tekoče leto šest prostih mest v morskem hospiciu v Gradaču. Pravico do teh mest imajo skrofulozni, kakor sploh slabotni in malokrvni, k skrofulozi nagajeni otroci iz Kranjske izven Ljubljane. Kopelji trajajo šest tednov; sprejemajo se le otroci od 6. do 12. leta. Z dokazili o ubožnosti in zdravniškimi izpričevanji opremljene prošnje vložiti je do 1. maja t. l. na predsedništvo «deželnega pomožnega društva za boje na pljučih». Zdravniška izpričevala naj se kolikor mogoče ozirajo na zdravstvene razmere dotične rodbine sploh.

Strašna smrt. Minuli četrtek je padel posestnik Jezerničnik pri Spod. Dravogradu pri razsekavanju ledu pri svojem mlinsko kolo, katero je ravno teklo, ga potegnilo za seboj in strašno razmesarilo. Domači so ga našli mrtvega pod kolesom. Bil je star 55 let in zapušča 7 otrok.

Pod vlakom je hotel storiti smrt 36 letni Anton Merkel iz Vel. Žabelj na Vipavskem in sicer v četrtek dne 11. t. m. Vrgel se je namreč na železniški tir vipavske železnice. Na srečo je strojevodja opazil nesrečnega še o pravem času. Videl ga je, ko si je slačil jopo in potem se je vlegel na tir. Ta je ustavil vlak, a železniški stroj, oziroma snežni plug, ki je v ospredju stroja pritrjen, je Merkela že parkrat naprej porinil in mu raztrgal jopo. Spravili so ga v železniški voz. Med potjo ni govoril nič. Šele v Gorici je prišel k zavesti. Prepeljali so ga seveda v bolnišnico. Namenjen je bil v Gorico k zdravniku. Med potjo mu je duh otemnel in v takem položaju je hotel v smrt. Boleha že del časa. Doma se je pa vedno lepo obnašal.

Iz stranke.

Strokovne organizacije, pozor! V torek, 2. marca zvečer, se vrši plenarna seja strokovnih organizacij v sobi združenih organizacij pri Petriču na Resljevi cesti št. 22. Tem potom se prosi, naj pošljejo organizacije po več delegatov, ki se naj zanesljivo udeležijo seje, ker je dnevni red zelo važen! Začetek točno ob 8. uri zvečer. Anton Kristan, strokovni tajnik.

Umetnost in književnost.

Sodrug in čitatelj, pozor! V kratkem prične zopet izhajati znanstvena revija «Naši Zapiski»; v to svrho se obračamo do vseh sodrugov in čitatev našega lista s prošnjo, da nam naznanijo naslove vseh znanih jim oseb, od katerih je pričakovati, da se naroče na revijo, ako jim vposlujemo prve številke na ogled. Naslove je vposlati na naslov: Ivan Kocmur, Ljubljana, Gradaške ulice št. 8.

Iz Delavske tiskovne družbe v Ljubljani. Meseca marca izide stenografični zapisnik Strankinega Zbora; prosi se se zato vse organizacije, naj takoj naznanijo: koliko iztisov bodo odvzele, da se ve določiti naklada. Čem večja naklada bo, tem manjša bo cena!

Shodi.

Na Kontovelju pri Trstu je bil v nedeljo, 17. t. m. shod delavcev in kmetov. Poročal je sodrug Ivan Regent, potem je govoril domači sodrug Josip Gulič. Sklenila se je ustanovitev kmetско-delavske gospodarske zadruge.

Vrtojba. Zaupni shod je bil tukaj dne 31. januarja. Poročal je sodrug Karol Gorkič o programu socialne demokracije in o brnski resoluciji, sodrug Miha Gorkič pa o zadružništvu.

Bilje na Gorickem. V nedeljo, 14. t. m. je bil tukaj zaupni shod. Poročal je sodrug dr. Dermota o predmetu: Naše stranke in socializem.

Solkan. V nedeljo, 21. t. m. je na javnem shodu poročal sodrug dr. Dermota o delavskem zavarovanju.

Podgora. V nedeljo, 21. t. m. popoldne je na zaupnem shodu poročal sodrug dr. Tuma o kmetiskem zavarovanju.

Gorica. V nedeljo, 21. t. m. ob 10. dopoldne je bil na Katerinju javen shod, ki sta ga priredili krajni organizaciji italijanske in jugoslovanske socialno-demokratske stranke zaradi zaključanja državnega zbora. Poročilo sledi.

Sole na Vipavskem. Dne 7. t. m. je bil tukaj kmetiski shod zaradi ustanovitve kmetско-delavske gospodarske zadruge. Govoril je sodrug Vrčon in dobričevski učitelj Mermolja. Sklenila se je ustanovitev zadruge in se je volilo 9 članov v odbor.

Idrija. 21. t. m. se je vršil pri nas kljub neugodnemu času obilno obiskani shod, na katerem je poročal sodr. Anton Kristan iz Ljubljane o «zaključitvi državnega zbora». Obširno je obrazložil politični položaj ter ostro kritiziral počenjanje narodnjakarskih strank. Za njimi je govoril posl. g. E. Gangl, ki je obsojal narodni šovinizem ter zahteval več dela za ljudstvo. Sodr. A. Kristan je repliciral, da meri vse, kar je Gangl povedal, na meščanske stranke, socialno-

demokratska stranka pa že danes edina dela za ljudstvo, ker je edina ljudska stranka. — Sodr. I. Straus je govoril o bratovski skladnici. Razložil je njih razvoj in pomen. Govorili so še sodr. Ant. Kristan, Tomaž Filipič, Josip Kogej, Urban Gantar in dr. — V nedeljo so volitve za bratovsko skladnico. Delavci! Vsi na krov. Držite se določil zaupnikov.

Hrastnik. 21. t. m. je priredilo rudarsko društvo pri Erženu javno predavanje. Govoril je sodr. Viktor Zalar. Žel je obilo pohvale za svoj poučni govor.

Jesenice. (Shod.) V nedeljo, 21. februarja se je pokazalo, da na Jesenicah res napredujemo. Ta dan je bil namreč tu slučajno navzoč sodr. Kocmur iz Ljubljane, katero priliko so jeseniški sodrugi porabili, da so sklicali shod na Javornik. Tekom par ur so bila izdana vabila in popoldan ob treh je bila gostilna «pri konjiču» že natlačeno polna delavk in delavcev, bilo jih je gotovo čez 150. Sodr. Kocmur je v živih barvah orisal postanek in razvoj delavskega razreda, kako se je le-ta razvijal z napredkom v tehniki in je prišel končno do današnjega industrialnega proletarijata. Kolikor je bilo potrebno, dotaknil se je reformacije in kmetijskih bojev v srednjem veku, postanka «cunfov», francoske revolucije ter takozvane marčne dobe v Avstriji, ki je rodila ustavo. Dalje se je pečal z avstrijskim parlamentom in končno pojasnil sedanjí položaj ter obrazložil vzroke zadnje zaključitve državnega zbora. Poslušalci so kazali veliko zanimanje in jim je bilo brati že z obrazov, da so besede predavatelja padle na rodovitna tla. Dveipol uri trajajočemu govoru je sledilo viharo odobravanje. Jeseniški in javorniški delavci so lahko ponosni na napredek svoje organizacije, in če bo šlo tako naprej, bo kmalu največja dvorana na Jesenicah premajhna.

Socialni pregled.

Na Dunaju se sedaj ob izpritu mizarskih pomočnikov jasno vidi, na kateri strani je — terorizem. Tako nasilnega postopanja kot ga proizvajajo gg. bogati mojstri na srednje in manjše mojstre, se ni opazilo v najhujšem obrambnem boju zatiranih in potlačenih delavcev. Ali kljub temu nima organizacija mizarskih pomočnikov strahu, ker pravična stvar mora zmagati. Brutalni čin podjetnikov se bo seve nad njimi samimi kruto masčeval!

Društvene vesti.

Občni zbor «Ljudskega Odra» je bil pretečeno nedeljo v «Delavskem Domu» v Trstu. Kakor nam poročajo, so v novi odbor izvoljeni sledeči sodrugi: Predsednik Anton Jernejčič; tajnik Stefan Stojčič; blagajnik Fran Šešek; knjižničar N. Ožanič; odborniki Ivan Regent, Ivan Sušič, Fran Iglič, Dragotin Vrabec, Vinko Vrabec; nadzorovalni odsek Fran Jernejčič in Anton Šnejder.

Sodrug! Podprite in širite «Rdeči Prapor»! Pridobite novih naročnikov! Na delo za centralno glasilo stranke!

Gospodarski pregled.

Zveza pivovarniških delavcev v Avstriji je imela v l. 1908 — 292.083 K 28 v dohodkov, izdatkov pa 109.169 K 79 v. Premoženja (čistega) je bilo konec 1908 — 214.597 K 23 v. Dispozicijski fond je vsled stavk padel na svoto 26.260 K 19 v. V l. 1907 je znašal še 50.690 K 92 v. Zveza pivovarniških delavcev sploh lepo deluje in v vsakem oziru napreduje. Zeleti bi bilo, da bi si tudi po slovenskih krajih pridobila večje število članov.

Redni občni zbor Unije opekarških delavcev se bo vršil 11. in 12. aprila t. l. na Dunaju. Dnevni red je obsežen in zanimiv. — Opekarska unija je v l. 1908 napravila mnogo koristnega za opekarske delavce, ki so bili popreje brez varstva. Opekarske delavce so smatrali podjetniki za živino, kar je seveda sedaj minilo. Uniji želimo tudi na Slovenskem krepkega razvitja!

Dopisi.

Polj. (Občinske volitve.) Minoli teden so bili razloženi volilni imeniki za občinske volitve, ki se bodo v kratkem vršile po novem volilnem redu. Svoječasno smo že poročali o tem volilnem redu, ko je bil sprejet v deželnem zboru. Nekateri podatki naj pa danes še nekoliko natančneje pojasnijo položaj, ki ga je vstvaril čedni kompromis slovanskih in italijanskih nacionalistov. Najbolje govore številke iz posameznih okrajev.

1. okraj prvega razreda ima 253 volilcev, II. okraj prvega razreda šteje 139 volilcev.

Drugi razred šteje 285 volilcev.

I. okraj tretjega razreda 4990 volilcev, II. okraj tretjega razreda 1840 volilcev.

Četrti razred šteje 372 volilcev (mornarjev.)

I. okraj petega razreda (splošna kurija) šteje 4257 volilcev, II. okraj petega razreda šteje 827 volilcev. Oba okraja splošne kurije štejeta 5079 volilcev in izvolita 2 zastopnika.

Torej: 372 urad. marine izv. 10 zastopnikov, 5079 delavcev pa 2 zastopnika ali pa:

7884 priv. volil. ima 45 zastopnikov, 5079 nepriv. del. pa 2 zastopnika.

Toda s to primero še ni povedano vse; v stvari tiči namreč še nekaj drugega. Gospodje, ki so kovali to krasno volilno reformo, so namreč za nedogleden čas onemogočili delavstvu, da bi si pridobilo vsaj ta dva mandata. Stvar je namreč sledeča:

Prvi volilni okraj (t. j. italijanski) splošne kurije obsega celo mesto in poleg tega še davčne občine Sisan, Galežan, Fazana; to so čisto kmetske italijanske občine. Tako je povsem izključeno, da bi mogli italijanski sodrugi pridobiti mandat v tem okraju s 4990 volilci. Drugi volilni okraj (t. j. hrvaški) splošne kurije je sestavljen iz vseh ostalih kmetijskih občin, Medučin, Prematur, Svinjar, Altura i. t. d. Okraj šteje 827 volilcev; pri zadnji deželnozborski volitvi smo dobili v teh občinah 8 glasov.

Vse hrvaške kraje iz mestne okolice, kakor Kaštanjer, Veruda, Ljana i. t. d. so izročili italijanskemu volilnemu okraju! Jasno je torej, da je bila ta volilna spaka, ki ne odgovarja ne narodnim, ne socialnim razmeram, skrpana samo za buržoazno-nacionalistične namene in edino, kar je še dobrega na njej, je izključitev pluralnega sistema. Svoje stališče napram občinskim volitvam zavzame naša stranka na okrajni konferenci dne 28. t. m.

Odločbe obrtnih sodišč.

Priobčuje dr. D.

XXI. Strojarska pomočnika S. in F. sta brez odpovedi zapustila tožiteljevo strojarno in sta bila tožena, da se morata vrniti na delo nazaj. Ugovarjala sta, da z ozirom na svoje zdravje nista mogla več delati, ker se v tožiteljevi strojarni uporabljajo pri delu strupena jedka sredstva, ki so škodljiva zdravju, tako da sta imela objedene in ranjene roke.

Toženca sta priznala, da se zavoljo teh ran nista prijavila pri bolniški blagajni, niti nista šla k zdravniku, pač pa da sta takoj po izstopu iz tožiteljeve tovarne vstopila v delo v neki drugi strojarni.

Priča I. S., strojarski pomočnik pri tožitelju, je videl, da sta toženca imela objedene roke. Toženca sta tudi rekla, da zavoljo tega odhajata z dela. Po mnenju priče je nezgibno, da postanejo roke objedene, ako se dalje časa uporabljajo jedka sredstva za goljenje kože. Tudi če se uporablja samo apno in ne druga jedka sredstva, se to dogaja, akoravno ne tako pogosto. Če delavec želi, se mu potem da drugo opravilo in delavci, ki imajo od apna izjedene roke, se prideli v pripravilnico (Zurichterei).

Priča N. G., delovodja v tožiteljevi strojarni, je povedal, da je naravno, da povzroča delo v mokri delavnici take rane, kakor sta jih dobila toženca, in naj se je uporablja samo apno ali pa tudi druga jedka sredstva. On da dela že 15 let na isti način v tožiteljevem obratu, a še nikoli ni zadobil hudih poškodb. Pri uporabi česla se rane hitro celijo. S. je spomladi, ko se koža hitreje izje, imel ranjene roke, in ko je priča to opazil, ga je vzel v česlarno, kjer je tudi delal en dan.

Ze zato, ker je obrat tako urejen, se mora delo vedno menjati. (Najprej mokra delavnica, t. j. delo z apnom, potem goljenje in čiščenje, nato česlarna). Toženca se nikoli nista pritoževala priči, da ne moreta delati zavoljo ran na rokah in nikoli nista zahtevala, naj se jima da delo drugod. Obrtno sodišče je tožbi ugodilo.

Razlogi: Četudi se je na podlagi pričevanja I. S. smatralo za dokazano, da sta toženca, predno sta izostala z dela, imela od apna in drugih jedkih sredstev izjedene roke, vendar se sodišče ni prepričalo, da je dan razlog po § 82 a, lit. a, obrt. r., vsled katerega se sme delavsko razmerje razrušiti brez odpovedi. Skoro pri vseh obrtnih poslih opazamo, da so z njimi v zvezi razne nevarnosti in zdravju škodljivi vplivi, ki sledijo že iz dotičnega poslovanja samega. Stavci v tiskarnah trpijo vsled škodljivega vpliva svinčenega materiala. Kovarji, ključavničarji in drugi delavci pri ognju se lahko večalimani opečejo, barvarjem in delavcem v kemičnih tovarnah pa se neizogibno delajo semtertja rane na rokah, povzročene vsled poslovanja z barvnimi in strupenimi tvarinami. Kar se tiče strojarskega obrta, se je ugotovilo po pričevanju I. S. in N. G., da so vsled apna in drugih jedkih sredstev rane na rokah nekaj navadnega. Takim škodljivostim in takim okvaram svojega zdravja se pa delavec podvrže že s tem, da si izbere dotični poklic, oziroma ko sklene delavsko pogodbo. Da se odvrne in zapreči škoda, izvirajoča iz tega za delavca, obstajajo postavne naprave, kot oblasveno nadziranje obratov, bolniško zavarovanje in zavarovanje zoper nezgode; ne more pa to biti razlog za takojšnjo razrušitev delavskega razmerja. § 82 a, lit. a, obrt. reda zahteva za ta razlog, da si

delavec, če bi nadaljeval delo, škoduje na zdravju in da delavec to mora dokazati. Ta razlog bi bil dan, ako bi bila nevarnost, da se delavčevo zdravje opasno poškoduje, bodisi ker se je izpremenila njegova fizična konstitucija, ali pa ker so se razmere v obratu predrugačile. Tu pa ni bilo ni tega niti onega. Toženca, ko sta priznala, se pri blagajni nista prijavila, da sta bolna, nista niti k zdravniku šla, celo obrtovalcu nista ničesar povedala o poškodbah, niti zahtevala, naj se jima da drug posel. Uredbe v obrtovališču se niso izpremenile — kot pričata I. S. in N. G., delalo se je na isti način, kakor sta toženca je več časa brez pritožbe in kakor je pač navada v obrtu. Ker tedaj ni dan razlog za razrušitev pogodbe, ki sta ga uveljavljala, in ker sta toženca priznala, da sta brez odpovedi zapustila službo, se je moralo tožbi ustreči.

Listaica upravnistva.

Frank Hudovernik, Cleveland O.: Prejeli smo za naš list 11 K 60 v. S tem je naročnina plačana do 15. julija t. l. Natančneje pismo! Pozdrav!

Anton Jernejčič, Trst. Do danes nismo dobili dotično številko lista. Pozdrav!

Ziemberger, Geneve O. Pismo prejeli. Dopis smo izročili uredništvu. Zvanzger je lansko leto poslal denar. Naročnina je sedaj plačana do 30. junija t. l. Dernac ima plačano do 30. avgusta t. l. Pozdrav!

S. Ogris, Jesenice. Sedaj imate dvakrat po 10 koledarjev. Pozdrav!

Ulle, Zagorje. Tako je prav! To me veseli! Pozdrav!

Vajenca

išče

kavarna Prešeren

v Ljubljani.

3-1

10 zapovedi za zdravje

lično tiskane, vpošlje poštne prosto in zastoj
lekarnar 24-10

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

40 do 45 metrov ostankov.

Priložnostna ponudba.

Velika množina barhenta za obleke, flanela za bluze in srajce, cefira, oksforda, platna za brisalke in perilo, ostanki za posteljno perilo, vsak ostanek najmanj 4 m dolg, vse dobro pralno, la. kakovosti se razproda radi opustitve vzorcev.

1 zavoje na poskušnjo 15 kron.

40 do 45 m izbrano 15 kron.

Za vse, kar ne ugaja, se vrne denar.

Karel Kohn, tkalnica

Nachod šte. 27. :: Češko.

3-1

Fotograf L. Krema

Ljubljana, Sv. Petra cesta 27

se priporoča 12-5

za vsa v to stroko spadajoča dela.

Specialiteta: Povečane slike navadne in v barvah po najnižjih cenah.

Pri legitimacijah 25% popusta.

Klobuke, olinde in cepice

v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2.

52-16

Vabilo

k

rednemu : občnemu zboru

Občnega konsumnega
društva v ZAGORJU

ki bo

v nedeljo, dne 28. februarja
ob 2. uri popoldne

v dvorani gospoda Mihelčiča
v Zagorju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorništv.
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Volitev 3 nadzornikov in 1 namestnika.
6. Slučajnosti.

Za nadzorništv:

Josip Medvešek
zapisnikar.

Jakob Zajko
predsednik.

Špecialna trgovina za obuvala

Bogata zaloga čevljev vseh

velikosti in po različnih cenah.

Edino nogi odgovarjajoče

pravilno obuvalo znamke

F. L. P.

JULIJA ŠTOR, Ljubljana

Prešernove ulice štev. 5.

12-3

10-10

E. & A. SKABERNÉ

LJUBLJANA

Mestni trg št. 10.

Zaloga manufakturnega blaga na debelo
in drobno.

Ivan Kenda
Marica Kenda roj. Peterneš
poročena.
Ljubljana Bled
Hotel Tivoli Hotel Triglav
22. februarja 1909.

Pozor!
Kdor še hoče „Delavski žepni koledar za leto 1909“, naj se takoj oglasi. — Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode
Engelbert Skušek
Ljubljana
Mestni trg št. 19
se najtopleje priporoča.

104—39

Vabilo
na
občni zbor
Občnega konsumnega
: društva v IDRIJI :
ki se vrši
dne 7. marca ob 9. uri dop.
v pivovarni pri „Črnem orlu“
v Idriji.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo za leto 1908.
3. Razdelitev čistega dobička in podelitev odveze predstojništvu.
4. Volitev 2 članov predstojništva.
5. Volitev nadzornišva (treh članov in namestnikov).
6. Razni predlogi in nasveti.

Pristop s člansko knjižico, oziroma s potrdilom o oddanih znakah.

ODBOR.

Telefon št. 177

52—25

L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebaško in
:: češko pivo ::

Telefon št. 177

Telefon št. 177

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora: **Obleke, povrhnike, zimske suknje, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.** 52—13

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani
A. Lukič
Pred škofijo št. 19.

Vajenca

išče za jermenarsko in torbarsko obrt

Mihael Jager

Ljubljana, Poljanska cesta št. 9. 6

Prevzetje in priporočilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem prevzel 1. februarja t. l. dobro znani

„Hotel Vega“

v Sp. Šiški

Celovška cesta št. 26

z dobro urejeno

3—2 **restavracijo.**

Točim pristna, naravna vina in vedno sveže pivo. Tudi za dobro kuhinjo je skrbjeno. Priporočam se za obilen obisk in beležim

z odličnim spoštovanjem

Vinko Orešnik.

BLUZE

v težki svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje oblečke, krstno opravo, prepdasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modrce, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavrtnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52—17

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zapriseženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfove ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga, zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Časna delavnica

za popravila in nova del a.

Cene najnižje. Solidna postrežba.

Največja zaloga, najboljše in najcenejša trrdka za naročevanje ozir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje. Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/8 in 1 kg. 104—22

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno

l. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno

l. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Masčobo za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljše.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, z jamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolineja, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.

Ustanovljena 1847.

52—10

Ustanovljena 1847.

Žovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najnižje cene, Najsolidnejše blago.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena l. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje dosedanjim vinskim odjemalcem, po-sebno občnemu konsumnemu društvu v Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča veliko množino še neprodanega vipav-skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-ženih kmetov iz Dobrave, Skrlj, Brji, Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih vasi, vsem svojim dosedanjim in novim odjemalcem po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroskem in drugod.

21

Zadružno vodstvo.